

ד.ט.

סדר יום קול מסי 26/7

מיטיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ג' ט' בשבט תשס"ו - 55.55 1.2 בשעה 17.00.

- השתתפו: ס. אונא - היו"ר
 ע. איכילוב
 ד. בר-רב-האי
 י. בר-יהודה
 ט. הלל
 ז. ורהפטיג
 ע. שמרון
 י. קליבנוב
 ח. רונין
 ב. שמרון
 י. שפירא

- בעדרו: ע. אסף
 ב. אזניה
 י. בדר
 י. הררי
 ת. טובי
 י. כסה
 ח. לנדאו
 ט. לורנץ
 ס. סנה
 ס. קטיס
 ד. שרי
 א. תבורי

- מוזמנים: ח. כהן - היועץ המשפטי
 א. ידין - המשנה ליועץ המשפטי
 ט. אלון - סגן היועץ המשפטי
 ה' גלזנר - היועץ המשפטי למשרד הדתות.

סדר-היום: חוק הדיינים.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר ס. אונא:

חוק הדיינים.

סעיף 3(המסד).

אי-אפשר להגדיר מוטג על-ידי המוטג המוגדר.
 האם אי-אפשר למצוא איזו שהיא אינטרנציה

ד. בר-רב-האי:

אובייקטיבית?

על פי הדין רבנים ודיינים מוסמכים איש מפי
 איש. ברור שהגורם האובייקטיבי אינו מטפיק,

ז. ורהפטיג:

ודרוט גם הגורם הסובייקטיבי. מבחינת הרבנים הגורם האובייקטיבי משתלב
 בגורם הסובייקטיבי. אין אפשרות לקבוע את האיש המתאים אלא על-ידי הרבנות

ז. ורהפטיג:

הרמטיות, הידיעות אינן מספיקות, צריך ללכת בעקבות ההלכה, שהמטיב הוא
איש ספי מיל.

ח. הלל:

אני מקבל כי לא יתכן להסתפק בגורם
המוביילי קטיבי של ידיעות, אבל אינני מוכן
להסכים שהיה רק הסימן הסובייקטיבי, אבל ייקבע כל
של מועמד להיות דין. יש בכך שתי סכנות, אחת לקולא ואחת לאוהרמ:
יוכלו לסנות כל מי שימצא חן בעיניהם, ויוכלו גם לפסול מישהו מתחת מובלי
שיצטרכו לתת ביטויים. צריכה לתת טיפוסים איננו ייתן מתקבלים על הדעת
שלפיהם ייקבע מי יוכל להיות מועמד להיות דין.

י. שפירא:

בחוק זה ניסו ללכת ככל האפשר בעקבות חוק
השופטים, אך מוכרחים היו להביא בחשבון את
הטובי שישנו. בחוק השופטים נקבעו טיפוסים מוביילי קטיביים מי רשמי להיות
שופט. עורכי-הדין מהוואם את הרוב הגדול של המועמדים להיות שופטים,
וזה אינו קשור בוועדת המינויים וגם לא בשופטים שהם חברי ועדת המינויים.
אין טבוס מן הטובי בענין זה.

אולם עם סעיף 3 ייסאר כפי שנוסח כגון,

נראה לי כי אין לוועדת המינויים מה לעשות. אם חברי מועצת הרבנות הרמטית
לא ירצו במועמד סטויים, אי-אפשר יהיה לסנותו גם אם יהיה מתחת ביוזם.

נחוצים לנו שני גורמים: הגורם המוביילי קטיבי
והגורם הסובייקטיבי. באיזה מידה מועמד סטויים הוא גם ירמ שטיי, זה נדמי
ענין סובייקטיבי. אבל אינני יודע מדוע אי-אפשר להשאיר את הסמלות
הסובייקטיביות האלה לוועדת המינויים.

צריכה להיות רשות אשר תקבע את הכשרות לתפקיד.
אין זה מתקבל על הדעת שבקבע לכך מוסד אשר מאשר הרבנות הרמטית. אבל אם
מה שהרבנות הרמטית צריכה לאשר הוא שמועמד סטויים כשר להתמנות לדיין,
זה, לדעתי, יותר מדי. מועצת הרבנות הרמטית צריכה לאשר מיס למועמד השכלה
המספיקה בשביל להיות דין.

אני מציע, איפוא, לבסח זאת כך: "מי שהוטמך

על-ידי מועצת הרבנות הרמטית כבעל השכלה תורנית המכשירה אותו לכהן כדיין".

ע. איכילוב:

עד אשר יגורר הגשר בין שני החלקים של העט,
צריכה להיות הדדיות והבנה סטויים כחלק אחד
לשני, ביוחד בתקופה שבה אנו חיים, כטעדין יס יהודים המוצאים סתירה בין
ערכי הדת ובין עכמותנו הלאומית. לפיכך לא הייתי מציע לסנות את הנוסח
שהוצע. אני מציע להוסיף כי קורי ההסכמה יותרו על-ידי שר הדתות בהסכמת
הרבנים הרמטיים ובהתייעצות עם שר המשפטים.

ב. שטון:

עלינו להבחין בין שופטים ודיינים. ברור
לי שהמטיב צריכה להינתן על-ידי מועצת
הרבנות הרמטית, הקובעת זאת לא רק מבחינת הידיעות אלא גם לפי מופיו של
האדם ולפי מידת היותו דתי.
אני מציע להשאיר את סעיף 3 בנוסח המוצע,
בתנאי שיאמר בסעיף 6 כי לוועדת המינויים יהיה מה להגיד בענין זה. בכדי
שטישהו יהיה מועמד מספיק מקבע זאת מועצת הרבנות הרמטית, אבל ההכרעה
בענין בחירתו צריכה להיות גודי גוף יותר רחב אשר בו יסב שר המשפטים בוסף
על שר הדתות, והיועץ המשפטי בוסף על שני עורכי-דין העובדים במקצועם.
עלינו לדאוג לכן שבסלב יותר מאוחר יתאחדו שתי מערכות בתי-המשפט שלנו.

1.2.55

חוק הדיינים.

י. שפירא:

האם יקבל טגן-סר הדתות על הנוסח הבא:
"מי שהוסמך על-ידי פועצת הרבנות הראשית
כראוי להורות הוראה ולדון דין?"

ז. קליבנוב:

הצעתו של חבר הכנסת שפירא נראית לי, אבל
אני מציע תיקון, להוסיף בסוף "בישראל".
יכולות להיות דרישות אחרות להסמכה בנוגע לקהילות ישראל מאשר בנוגע
לסקוטות אחרים.
אני הייתי מעדיף את הנוסח הבא: "מי שיש
לו סמכה להורות ולדון דין וסמכותו מוסדה על-ידי הרבנות הראשית,
כסיר להתסנות דין".

ח. כהן:

כפי שהבנתי את הצעתו של חבר הכנסת שפירא
כוונתו היתה לצמצם ולא להרחיב את סמכות
הצעתו לתקבל התוצאה תהיה הרחבת הסמכות
להרבה יותר מן המוצע כאן.

בדיון שהיה במסגלה בקבע כי היתר ההוראה
אינו מספיק בתור כשירות להתסנות דין; הוא מספיק בכדי להכסיר אדם
להתסנות לרב. כוונת המסגלה היתה כי פועצת הרבנות הראשית צריכה להכסיר
כלומר לאשר את הכשירות לא של רב מאשר הוא רב שיהיה דין, אלא של דין
הכסיר להיות דין. היא יכולה לקבוע - ואני פניה שתקבע - שכדי להיות
דין צריך להיות קודם כל רב, אבל העובדה שמישהו רב עדין אינה מספיקה
להתסנות דין. לכן אסרנו כי הרבנות הראשית אינה בודקת את היתר-ההוראה
של המועמד אלא קובעת כשירות סיוחדת לדיינות. לפי הנוסח שהוצע על-ידי
חבר הכנסת שפירא כל מי שיש לו היתר הוראה של פועצת הרבנות בישראל כסיר
להיות דין. זה בדיוק מה שלא רצינו.

ט. הלל:

זה מרחיב את מספר הקנדידטים, אבל זה
מצמצם את סמכות הרבנים.

י. שפירא:

אני מוסר רק שהרבנים מוסמכים לקבוע מהי
ידיעתו, לפי יש הידיעות הסתמימות. יתר
הסמכות אני מציע להעביר לוועדה סיוחדת.

ז. ורהפטיג:

השאלה היא למה שתכוננים: אם שתכוננים
לכך שיהיו דיינים טובים או שהכרונה היא
לצמצם או להרחיב את סמכות פועצת הרבנות הראשית, כי אם זו הכרונה, אין
זה שייך לענין הדיינים.
הפסוק ביותר היה אילו היו מקבלים את
ההצעה שהיתה מלכתחילה אשר לפיה סינוי דיינים הוא בידי פועצת הרבנות
הראשית, כי ברור שהיא מעונינת קודם-כל בכך שיהיו דיינים טובים. אבל
המסגלה אשרה כי יש להבחין בין דעת הכל ובין דעת הרבנים. וכרגע טעוטים
את ההבחנה בין ועדת הסיבוליים ופועצת הרבנות הראשית ואוטררים כי תהיה
ועדת סיבוליים שהיא ועדה ציבורית בעלת הרוב זה או אחר; אם רוצים טעוטים
6 ישאר, תבוא לכך הוא טעוטים 3. מוכרחים להבטיח שהרב יהיה רב כוססך.
יש להבטיח גם שיהיו לו הידיעות הדרושות וגם שאשיותו תהיה סתמימה, שיהיה
ירא סמים, שיהיה סתמים להיות דין. אלה הן סתי תכונות שועדת הסיבוליים
אינה יכולה לקבוע לגביהן. (י. שפירא: לזאת אי בני ססכים. האם קבילת
וארטה, קבילת לודו וקהילות אחרות יכלו להחליט על כך, וקהלת תל-אביב -
אינה יכולה לעשות זאת?) הקבילות קבעו זאת למד שנקבע תחילה שהמועמד
הוא ירא סמים, ואם לא עשו זאת, היו אלה קהילות שכבר לא היו דתיות.
וההבדל החשוב ביותר הוא שסם אפטר היה לבחור ברב לחוד לכל בית-כנסת,
ובתי-כנסת התפלגו כשלא היתה אחידות-דעה. במקרה זה הרב מחייב את כל
קהילה וצריך שהוא יהיה מקובל על הציבור. אם פועצת הרבנות הראשית לא
תסמך די מועמדים שיהיו ראויים בעיני ועדת הסיבוליים, לא יהיו דיינים.
רב עומד תחת ביקורת הציבור, מה שאין כן דין, אשר לאחר התסנותו אין
עומד בפני ביקורת הציבור.

י. ספירא:

מועצת הרבנות הראשית צריכה לקבוע את הצד ההשכלתי. את היתר, את מה שבחוק"ל קבעו הקהילות, יש לסטור לוועדת הטיבניים, אשר מבחינת יכולת הבחירה עולה על כל המוסדות אשר עד כה בחרו אנשים לתפקיד זה.

ז. ורהטטיג:

אינני יכול לסטור את הדבר הזה לוועדה הזאת, כשאינה פורקת כולה מאנשים שהם יראי שמים.

י. בר-יהודה:

גם אם אין בתי-הדין הרבניים פועלים בדיוק כמו בודרות, ופסקי-הדין שלהם אינם טעונים אח"כ אישור, לו היו באים אליהם רק אלה שרוצים לבוא אליהם, לא הייתי מתערב, אם כי גם אז הייתי חושב כי הצעתו של חבר הכנסת ספירא יותר טובה. אבל בתי-דין אלה הם בתי-דין אשר אליהם פחייבים לפנות גם מי שאינם יראי שמים. לכן אין זה ענין של יראי-השמים. זה ענין של הכנסת.

אינני מציע לכתוב כי תנאי להתמנות דיין הוא ידיעה להורות. הדבר הטענין נותן הוא אם אדם יודע את שיטת המשפט אשר לפיה הוא צריך לדון. לכן אני מציע, בתיקון להצעת ספירא, לאמר: מי שהוטמך לכך על-ידי מועצת הרבנות הראשית כיודע את כל שיטת החוק הרבני. אינני מציע את הנוסח הסדויק, אבל זהו התוכן של הצעתי. (ח. כ. הו: הצעתך היא: "כבקים בדיני התורה"). אין אנחנו מדברים על כסירות לרב כי אם על כסירות לדיין, ורק זה צריך לענין אותנו.

ע. איכילוב:

אני מציע: "טורה הוראה ובקיא בעניני התורה שהוספך על-ידי מועצת הרבנות הראשית להיות דיין, כשיר להתמנות דיין".

י. ספירא:

אני מציע שלא להצביע היום. אני צריך להתיעץ בענין זה, לא בסיעתי בלבד עם אנשים הקרובים יותר לענין הזה.

י. קליבנוב:

אני חושש כי מועצת הרבנות הראשית תהיה בעלת כיוון ידוע בקביעת הרבנים הכשרים להתמנות דיינים, ולאו דוקא כיוון שיש לו יסוד דתי. זה יכול להיות גם כיוון פוליטי מפלגתי. לו היה לנו חוק הקובע איך נבחרת או מתמנה מועצת הרבנות הראשית, והיינו בטוחים שאין לחשוד בה שיכולות להיות לה נטיות כאלו, הייתי מסכים למה שכתוב פה. אבל אנחנו יודעים כי במסך שנים רבות אי-אפשר היה לקבל רבנים בקהילות שפעלו בכנסת ישראל, אם לא היו שייכים ל"הסדרתי", מפילו אם היו גאוניים. הספיקות האלה מתעוררים גם היום בנוגע למועצת הרבנות הפכהנת כיום. יש דיבון בקהל שזוהי פסגרת הפתוחה רק ל"אנשי שלוטנו". הייתי מציע סטוד סטוד המשפטים יוצע לנו נוסח שיפור את החלטות האלה.

היו"ר ס. אונג:

להעדתו של חבר הכנסת קליבנוב: אין לנו מטעני חוקי להבטיח את הדבר הזה. אנחנו יכולים לקוות שתהיה כציאות סטוייפת אשר תשפיע על הרבנים הראשיים, מאחר שהדיינים צריכים לפעול בתוך הציבור. אנחנו יכולים לקוות שהדברים לא יתפתחו באופן בלתי רצוי.

יש לי ספיקות ביחס לעמדתו של חבר הכנסת ספירא, האוטרות שחזן מאשר את קביעת הידיעות של המועמדים, אנחנו יכולים לסטור הכל לוועדת הטיבניים. אני מבין שוועדת הטיבניים תפקידה לברר מהי כסירותו של המועמדים כאנשי ציבור, (י. ספירא: אם כך, אין צורך ברבנים בוועדת הטיבניים) ההסוואה עם חוק הסומטים הביאה לכך שרבנים ישתתפו בוועדת הטיבניים. אבל אינני יודע אם אפשר לקבל את החלוקה שהציע חבר הכנסת ספירא.

היו"ר ס. ארנא: מולי רצוי לתת דחיפה לנועצת הרבנות הראשית בכיוון מסויים, על-ידי קביעת סדרי הבחינות. אז אפשר להניח שבמסך הזמן תהיה התפתחות והדברים יגיעו לכך שיכללו בזה גם ידיעות כלליות.

י. ספירא: אני מוכן להציע פשרה: שועדת המבחנים תוכל להחליט לא ברוב רגיל אלא ברוב קווליפיקציוני, כלומר, שהחילונים לא יוכלו לבחור מפיקורס כדיין.

ז. ורהפטיג: חבר הכנסת קליבנוב עורך שמלה ציבורית רצינית מאוד, ואם כי לא זה המקום המתאים לבירורה, כדאי לאמר משהו בענין זה, מאחר שהשמלה התעוררה.

יכולים היו להיבחר רבנים נכון כי ברוב המקומות ובעיקר בערים הגדולות שהיו שייכים ל"הסדרתי", אבל זאת מפני שבדרך כלל עלו לארץ-ישראל כאלה שהיה להם קשר לארץ ישראל ולציונות. האחרים או שלא עלו לארץ-ישראל או שאם כבר עלו, עברו לירוסלים, טבריה או צפת וגם אז לא רצו לכהן כרב באותו ציבור.

במסגד הדתות מבחנו טובלים היום מחוסר מועפדיה לרבנים, מפני שאין די מועפדיה מלבד מוכנים ללכת לסקנות שונים. זוהי הסיבה לכך שרוב הרבנים היו מ"הסדרתי". אני יכול להגיד בפה שלא מסגד הדתות לא ניהל במסך שלוש שנים פוליטיקה כזאת שהוא חייב רבנים הסייכים דוקא ל"הסדרתי" או ל"פועל הסדרתי". בירוסלים, לפיכך, פנינו לכמה רבנים והצענו להם משרות טובות במסגרת פי שנים ופי שלוש מוז שהם מקבלים כיום, והם לא הסכימו לעזוב את ירוסלים. כדי שאדם יהיה מוכן ללכת לאותם הסקנות, צריך שיהיה לאדם יחס לציונות, יחס לבנין הארץ, וזו הסיבה לכך שרוב הרבנים היו מ"הסדרתי" ו"פועל הסדרתי".

אין ענין לסנות לתפקידים אלה דוקא ממבטי "הסדרתי". להיפך. יותר קל לכצוא מועפדיה מתאימים מבין אנשי "המגודה". אנו עושדים בפני בחירות לרבנות הראשית, וישנו המועפדיה הרציניים ביותר אינם מ"הסדרתי". זה מוכיח כי אין מבחנו מנהלים פוליטיקה מפלגתית.

ח. כהן: אני רוצה להביא אסמכתא מהרמב"ם לפה שאמרת כי מכדי להיות כשיך לדיין אין ספיק להיות רב: "אנשים חכמים ונבונים, מופלגים בחכמת התורה, בעלי דעה מרובה, יודעים קצת מסאר חכמת -- -- וכיו"ב, בכדי שיהיו יודעים לדון אותם".

ע. פיטמן: חברי הוועדה מבדילים בין רב ודיין, ואין אלה דבריהם כל כך נפרדים.

הדבר המסיל צל כבר על כל הענין הוא שהרבנות הראשית עסוקה בפוליטיקה. הריפורמה שאני מציעה להכניס עלולה לתקן הרבה במסח זה: שגם נשים יטבו כדיינות. אז כל האזירה תהיה אחת.

כל הענין של ועדת המבחנים זוהי פיקציה, ואני מתנגדתא לזה. אין בזה צורך.

י. ספירא: ברור שאם ייסאר הויטו של הרבנים, צודקת חברת הכנסת פיטמן: לסם מה בחוצה אז ועמ המינוריים?

היו"ר ס. ארנא: במסיך בדיון בישיבה הבאה.